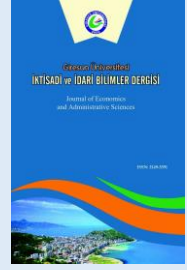

**GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER DERGİSİ**

Dergi Sayfası: <https://dergipark.org.tr/guiibd>

**FAALİYET RAPORUNUN ENTEGRE RAPORLAMAYA UYGUNLUĞU
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹**

*Gizem KAYMAK²
Murat SERÇEMELİ³*

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Geliş Tarihi: 26.02.2019
Makale Düzenleme: 27.06.2019
Makale Kabul Tarihi: 28.03.2019

Anahtar Kelimeler:
Entegre Raporlama,
Faaliyet Raporu,
Raporlama İlkeleri

Entegre raporlama, kuruluşun performansının finansal ve finansal olmayan değerleriyle birlikte bütünleşik bir şekilde ifade edilmesini kapsayan yeni bir raporlama şeklidir. Geçmiş veriler ile geleceğe yönelik değeri içeren bir raporlama olması nedeniyle bilgi kullanıcılarının ihtiyacına tek bir rapor ile cevap verme olanağı sağlar. Araştırmada, geleneksel faaliyet raporunun Uluslararası Entegre Raporlama ilkeleri kapsamında entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Konya Çimento'nun 2016 yılına ait faaliyet raporu içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Konya Çimento faaliyet raporunun entegre rapor ilkelerine uyum skorunun düşük olduğu belirlenmiş ve artırılması için önerilerde bulunulmuştur.

¹ Bu çalışma 3. Lisansüstü İşletme Öğrencileri Sempozyumu'nda sunulan "Yeni Bir Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama: Çimento Sektöründe Bir Uygulama" adlı bildirden geliştirilmiştir.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, gzmakaymak@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi., Giresun Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, muratsercemeli@gmail.com

A STUDY ON THE COMPLIANCE OF ANNUAL REPORT TO INTEGRATED REPORTING

ABSTRACT

Integrated reporting is a new way of reporting that incorporates the performance of the organization in an integrated manner with its financial and non-financial values. Because it is a report with historical data and future-oriented value, it provides the ability to respond to the needs of information users with a single report. The aim of the study is to determine the conformity of the traditional annual report to integrated reporting within the scope of International Integrated Reporting Principles. In this context, the annual report of Konya Cement in 2016 has been analyzed with content analysis method. As a result of the research, it was determined that the compliance report of the Konya Cement annual report with the integrated report principles was low and suggestions were made to increase it.

Keywords: Integrated Reporting, Annual Report, Reporting Principles

GİRİŞ

Değişen ve gelişen günümüz dünyasında finansal bilgi kullanıcıları açısından şeffaf, nitelikli ve doğru bilgiye ulaşım son derece önem kazanmıştır. Yatırımcılar, kredi veren mali kuruluşlar ve yöneticiler işletmelerin sunduğu finansal tablolardan yola çıkarak çeşitli kararlar almaktadır. Nitekim bu kararlar alınırken geleneksel raporlama sisteminin sunduğu bilgiler yetersiz kalmaktadır.

Finansal bilgilerin kaydedilmesi, işlenmesi ve raporlanmasına odaklanan geleneksel raporlama; varlıkların, borçların, gelir ve giderlerin tanımlanması, ölçülmesi ve değerlendirilmesini kapsamaktadır. Bu nedenle genellikle kısa vadeli performans ölçümlerine eğilim göstermektedir (Owen, 2013).

Geleneksel finansal raporlama, şirketin sadece geçmiş dönemdeki finansal performansı hakkında bilgi verirken işletmelerin firma değeri, geleceğe yönelik stratejileri, riskleri ve fırsatları konusunda yeterli bilgiyi sağlayamamaktadır. Bu nedenle işletmelerin mali performansına ek çevresel ve sosyal sermayesini de içeren geleceğe yönelik bütünlük bir raporlama ihtiyacı doğmuştur.

Gelişen ekonomik ilişkiler, çevresel ve sosyal faktörler, finansal bilgi kullanıcılarının daha fazla bilgiye ulaşmasını gerekli kılmış bu durum entegre raporlama sürecini başlatmıştır (Karğın, Aracı ve Aktaş, 2013: 30).

Bu çalışmada öncelikle entegre raporlamanın kavramsal çerçevesi açıklanmış ardından Konya Çimento faaliyet raporunun Uluslararası Entegre Raporlama İlkeleri çerçevesinde entegre raporlamaya uygunluğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın, henüz entegre rapor hazırlamayan şirketlere yol gösterici olması ve farklı işletmelerle karşılaştırma imkânı tanınması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.Kavramsal Çerçeve

2.1. Entegre Düşünce Yapısı ve Entegre Raporlama

Entegre düşünce; kısa vadeli kar odaklı geleneksel kurumsal bakış açısının ötesinde, uzun vadeli başarıyı sağlayacak kaynak ve ilişkilerin değerlendirilmesini kapsamaktadır. Şirketlerin farklı departman ve operasyonları arası ilişkinin anlaşılması stratejik hedeflere bütün olarak ulaşılmasını beraberinde getirir. Entegre düşünce neticesinde entegre yönetim yaklaşımı, entegre bakış açısı ve entegre raporlama ortaya çıkmaktadır. Entegre düşünceyi gerçekleştiren bir işletme, finansal ve finansal olmayan performansın etkileşim içinde olduğunun bilincindedir (King ve Roberts, 2017: 77-78).

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council- IIRC) tarafından entegre rapor *“Bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağlayacağını kısa ve öz bir şekilde bildirilmesidir”* şeklinde tanımlanmıştır (IIRC, 2013: 7).

Aras ve Sarıoğlu’na göre entegre rapor, *“Kuruluşun mevcut raporlarında yer alan en önemli bilgileri bir araya getirirken bunların birbirleri ile bağlantısını kurar, bunların kuruluşun bugün ve gelecekte değer yaratmasına nasıl etki ettiğini anlatır”* (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 43).

King ve Roberts (2017) entegre raporu, şirketin çevresi, oluşturduğu iş modeli, finansal ve finansal olmayan varlıkları, stratejisi, geleceğe yönelik risk ve fırsatları ile işletmenin performans ve beklentilerini ortaya koyan rapor olarak tanımlamaktadır. Entegre raporun gelecek odaklı olması ve yayınlanan raporda şirketin nasıl değer yarattığının açıklanması paydaşların işletmenin geleceği hakkında doğru bilgiye ulaşmasını sağlamaktadır.

Kısaca entegre raporlama, uluslararası ilke ve standartlar çerçevesinde bir kuruluşun, finansal ve entelektüel sermayesini kapsayacak şekilde geleceğe yönelik yaratacağı değerlerin bir bütün halinde açıklanmasıdır.

2.2. Entegre Raporlamanın Gelişimi ve Destekleyici Kuruluşlar

Tarihsel süreçte, muhasebe kayıtlarının tutulması tarımsal faaliyetlerin başlangıcına kadar uzanmaktadır. İlerleyen yıllarda ABD’de yaşanan büyük krizler nedeniyle tutulan muhasebe kayıtlarının yayımlanması zorunlu hale gelmiştir. Yayımlanan finansal raporlar yatırımcıların güven duygusu ve şeffaflığı arttırmış ve dünya genelinde yaygınlaşmaya başlamıştır. Raporlama işleminin farklı ülkelerde farklı şekillerde yapılması ülkeler arası finansal raporların karşılaştırılmasını zorlaştırmış bu nedenle “Uluslararası Muhasebe Standartları” geliştirilmiştir. Yaşanan teknolojik gelişmeler ve üretim sistemlerinde meydana gelen değişimler finansal bilgilerin yanı sıra

insan sermayesi, marka değeri gibi maddi olmayan varlıkların karar vericiler açısından önemini arttırmıştır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 21-23).

Son yıllarda meydana gelen yolsuzluk olayları ve krizler işletmelerin şeffaflığı üzerindeki baskıları arttırmış bunun yanı sıra çevresel sorunlar, ekonomik istikrarsızlıklar ve kurumlara duyulan güven eksikliği paydaşların daha fazla bilgi talep etmesine yol açmıştır. Bu durum işletmelerin kurumsal yönetim raporlarına ek sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk raporları geliştirmesine neden olmuştur (Ruiz-Lozano ve Tirado-Valencia, 2016). Gün geçtikçe daha fazla işletme finansal raporlarını destekleyici nitelikte “Kurumsal Sosyal Sorumluluk” ve “Sürdürülebilirlik” raporu yayınlamaya başlamıştır. Aynı ayrı yayınlanan bu raporların gereken etkiyi sağlayamaması bilgilerin daha bütünlük bir halde verilmesini gerekli kılmıştır (Eccles ve Krzus, 2010)

Geleneksel raporlama sisteminin karar vericilerin bilgi ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmasıyla sosyal ve çevresel performans ölçümünü sağlamak adına Küresel Raporlama Girişimi (GRI), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Nova Nordisk gibi çeşitli kuruluşlar tarafından temel performans göstergeleri yayımlanmıştır (Aydın, 2016, 106).

Güney Afrika da demokrasiye geçişle birlikte kurumlara duyulan güven arttırmak ve şeffaflığı sağlamak adına Mervyn King kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesi için görevlendirilmiştir. Böylece entegre raporlamaya geçiş süreci başlamıştır. Güney Afrika dünya çapında entegre raporu borsada zorunlu kılan ilk ülke olmuştur. Ardından Danimarka, Portekiz, Fransa gibi ülkeler entegre raporlamaya adım atmıştır. 2010 yılında IIRC'nin kurulmasıyla küresel çapta entegre raporlamanın gelişimi hız kazanmıştır. IIRC entegre raporlamaya başlayan kuruluşlara örnek teşkil etmesi adına 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini yayımlamıştır (Aras ve Sarıoğlu, 2015, 41-42).

Son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren entegre raporlama dünyada olduğu gibi Türkiye’de de takip edilmiştir. Argüden Yönetişim Akademisi, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD), Global Compact Türkiye bu konuda öncü kurumlar olmuştur. Türkiye’de entegre raporlamanın yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) kurulmuştur. Bu alanda çalışmalara katılan iki pilot firma Çimsa ve Garanti Bankası olmuştur (ERTA, 2017). 2015 yılında Argüden Yönetişim Akademisi tarafından Türkiye’nin ilk entegre raporunu yayınlamıştır (Argüden Yönetişim Akademisi, 2015). Ardından Çimsa 2016 yılında Entegre Faaliyet Raporu yayınlamış ve ülkemizde Entegre Faaliyet Raporu yayınlayan ilk reel sektör şirketi olmuştur.

2.3.Entegre Raporlamanın Amacı ve Kapsamı

Gelecek odaklı bir raporlama sistemi olan entegre raporlama, işletmenin geçmiş dönem ki faaliyet sonuçlarından yola çıkarak gelecekte yaratacağı değere yönelik görüş

sunmayı hedefler. Raporda finansal bilgi kullanıcıları için sade ve anlaşılır bir sonuca ulaşmak amaçlanır. Tanımlanmış bir iş modeli ile değer yaratma sürecinin kısa orta ve uzun vadede sistematik bir şekilde raporlanmasını kapsar. (Gökten, 2016: 744- 745).

IIRC'nin hazırladığı Entegre Raporlama Çerçevesi'ne göre entegre raporlamanın amaçları şunlardır (IIRC, 2013) :

- Sermaye dağılımında etkililik sağlamak amacıyla paydaşlara sunulan bilginin kalitesini arttırmak.
- Değer yaratma sürecini etkileyen tüm faktörleri kapsayan bütünlük bir yaklaşım geliştirmek.
- İşletmenin gelecekte yaratacağı değeri finansal sermaye sağlayıcılarına açıklamak
- Geleceğe yönelik değer yaratma odaklı entegre düşünce sistemini benimsemek.
- Finansal, sosyal, çevresel sermayenin birbiriyle olan ilişkisini anlayıp yönetilebilirliğini güçlendirmek.

2.4.Entegre Raporlamanın Sağlayacağı Faydalar

Günümüzde en önemli finansal bilgi kullanıcıları kredi verenler, yatırımcılar ve çalışanlardır. Entegre raporlamanın bilgi kullanıcıları açısından faydalar şunlardır (Elmacı ve Sevim, 2017; Yılmaz, 2016: 14):

- Risklerin ve fırsatların değerlendirilmesini sağlar.
- Kuruluşun gelecekte yaratacağı değere paydaşların bakışını kolaylaştırır.
- Sürdürülebilir ilişki için gereken farkındalığı sağlayarak iletişimi kolaylaştırır.
- Taraflar arasında güven ortamı oluşturur.
- Kuruluşa ait tüm bilgileri içerdiği için amaca uygun bilgi üretimini sağlar.
- Bilgiler arası bağlantı kurmayı kolaylaştırır ve daha fazla bilgiye ulaşarak daha doğru kararlar alınmasını sağlar.

Entegre raporlamanın kurumlar açısından faydaları şunlardır (Elmacı ve Sevim, 2017: 23-24) :

- Geleceği yönelik bir raporlama sistemi olarak risklerin ve fırsatların daha iyi görülüp yönetilmesini sağlar.
- Raporlamada şeffaflık sağlayacağından güven ve itibar yaratır.
- Kurumun geleceğe yönelik nasıl değer yaratacağını belirtir.
- Kurum içi ve paydaşlarla olan iletişimini kuvvetlendirir.
- Departmanlar arası koordinasyon artar ve denetim kolaylaşır.
- Zaman tasarrufu sağlar ve maliyetleri azaltır.

2.5.Entegre Raporlamanın Genel İlkeleri ve Raporun İçeriği

IIRC tarafından entegre rapor hazırlamak isteyen kuruluşlara yol gösterici olmak adına Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini hazırlanmıştır. Yayımlanan bu çerçeve ile entegre rapor hazırlamak isteyen kurum ve kuruluşlara bir şablon sunmak yerine bir entegre raporun içermesi gereken temel prensipler belirtilmiştir. Bu temel prensipler “Kılavuz İlkeler” ve “İçerik Öğeleri” kapsamında açıklanmıştır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 49).

2.5.1.Kılavuz İlkeler

Kılavuz ilkeler, raporda kullanılacak bilgileri ve bu bilgilerin nasıl sunulacağını içermektedir. Entegre raporlamanın kılavuz ilkeleri şunlardır:

- **Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim:** Bu ilke kapsamında kurum stratejisi ve stratejinin değer yaratmayı nasıl etkilediğine dair bilgiler verilir (King ve Robert, 2017: 97).
- **Bilgiler Arası Bağlantı:** Değer yaratma sürecini etkileyen faktörler ve bu faktörler arası ilişkinin bütünsel bir şekilde açıklanmasını kapsar (Aktekin, 2014: 23).
- **Paydaşlarla İlişkiler:** Kurumun paydaş ilişkileri hakkında bilgi verilerek paydaş ihtiyaçlarının ne ölçüde karşılandığı gösterilir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 57).
- **Önemlilik:** Kurumun değer yaratımını etkileyen önemli konular hakkında bilgi verilir (Aktekin, 2014).
- **Kısa ve Öz Olma:** Değer yaratma sürecinde etkili olan konuların özetlenerek açıklanmasını kapsar (King ve Robert, 2017: 97).
- **Güvenilirlik ve Bütünlük:** Değer yaratmada önemli olan konulara ilişkin olumlu ve olumsuz bilgileri içerir (King ve Robert, 2017: 97).
- **Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik:** Raporda verilen bilgiler tutarlı olmalı ve karşılaştırma yapmaya imkan tanımalıdır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 59).

2.5.2.İçerik Öğeleri

Raporda yer alan bilgiler kurum değeri baz alınarak içerik öğeleri ile bağlantılı bir şekilde açıklanır. Entegre raporlamanın içerik öğeleri şunlardır:

- **Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çerçeve:** Kurumun misyonu, vizyonu, kültürü, etik değerleri, faaliyet gösterdiği pazar ve pazardaki konumunun firma değeriyle bağlantılı bir şekilde açıklanmasını kapsar (Aktekin, 2014: 25).
- **Kurumsal Yönetim:** İşletmenin kurumsal yönetim yapısının değer yaratma sürecine olan etkilerini içerir (İşgüden Kılıç, 2018: 32).
- **İş Modeli:** İş modeli kapsamında kuruluşun temel girdileri, faaliyetleri, çıktıları ve sonuçları açıklanır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 61).

- Riskler ve Fırsatlar: Gerçekleşmesi muhtemel risk ve fırsatlar ile bunların gerçekleşmesi durumunda meydana gelecek etkileri kapsar (Aktekin, 2014: 27).
- Strateji ve Kaynak Aktarımı: Raporda kurum stratejisine ilişkin bilgiler ve kurum kaynaklarının nasıl kullanıldığı açıklanır (King ve Roberts, 2017: 95).
- Performans: Kurum performansına yönelik nitel ve nicel bilgiler bağlantılı olarak tanımlanır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 63).
- Genel Görünüş: Kurumun karşılaşması muhtemel zorluk ve belirsizlikler açıklanır. Ayrıca bu durumun gelecekteki performansa olası etkilerine yer verilir (İşgüden Kılıç, 2018: 33).
- Hazırlık ve Sunum Temeli: Rapora dahil olacak konuların nasıl belirlendiği ve değerlendirildiği hakkında bilgi verilir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 64).
- Genel Raporlama İlkeleri: Bu bölümde maddi konulara ve ek açıklamalara yer verilir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 65).

Entegre raporlamada belirli bir standart yoktur. Rapor, hazırlayan kuruluşun iş modeli ile anlam kazanır. Raporda işletmenin çevresi tanımlanmalı, kurum kültürü, teşkilat yapısı, pazardaki konum ve etik anlayışı yer almalıdır. Finansal, sosyal ve çevresel unsurlar analiz edilmelidir (Topçu ve Korkmaz, 2015: 15- 16).

Rapordaki bilgiler tutarlı, anlaşılır ve sade bir şekilde aktarılmalı aynı zamanda raporun anlaşılmasını kolaylaştırmak için bölümler arasında bağlantı kurulmalıdır. Raporun paydaş ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte hazırlanması şeffaflığı artırarak kurumlara duyulan güveni güçlendirir. Performans sonuçları açıklanırken sermaye ögelerinin değer yaratma sürecindeki etkileri açıklanmalıdır (Yılmaz, 2016: 48-56).

Kısacası entegre raporlamanın hazırlanışında belirli bir format bulunmamaktadır. IIRC raporun içereceği bilgiler, hazırlanışı ve sunumu hakkında bir taslak oluştursa da bu taslak kurumların doldurması gereken bir başlıktan ziyade yol gösterici niteliktedir. Bu açıdan entegre raporlama kurumlara değer yaratma sürecini anlatma aşamasında esneklik tanımaktadır.

3. Literatür Taraması

Ülkemizde entegre raporlama ile ilgili ilk akademik çalışma Karğın ve diğer. (2013) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada entegre raporun gelişimi, yapısı ve içeriğinden bahsedilmiş ve dünyadaki uygulamaları değerlendirilmiştir. Ayrıca entegre raporlamanın Türkiye’de uygulanması önerilmiştir. Aras ve Sarıoğlu’nun (2015) çalışmasında, kurumsal raporlamanın gelişimi ve entegre raporlamanın oluşum süreci açıklanmış dünyadaki entegre raporlama örneklerinden bahsedilmiştir. Ayrıca ülkemizde sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığın arttığı ve en kısa zamanda entegre raporlamaya başlayacak olan şirketlerin rekabet avantajı sağlayacağı belirtilmiştir. Topçu ve Korkmaz (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada entegre raporlamanın kavramsal

çerçevesi incelenmiştir. İşletmelerin konu ile ilgili eğitilmelerinin rekabet güçlerine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Büdeyri ve Kısa'nın (2016) çalışmasında entegre raporlamanın gelişim süreci, farklı kesimlerin entegre raporlamaya bakışı, entegre raporlamanın belirleyici faktörleri ve entegre raporlamaya getirilen eleştiriler incelenmiştir. Sonuç olarak entegre raporlamaya geçişin şirketlerin şeffaflık ve güvenilirliğine katkı sağlayacağı belirlenmiştir. Gökten'in (2016) çalışmasında ise entegre raporlamanın nasıl yapılacağı konusunda yol gösterici olması adına entegre raporlama çerçevesinin ortaya koyduğu ilkesel bakış açısı tanımlanmıştır. Bu çalışmalarda genel olarak entegre raporlamanın kavramsal yönü incelenmiş ve entegre raporlamaya geçişin kurumlara rekabet avantajı sağlayacağı belirtilmiştir.

Meslek mensuplarının entegre raporlama hakkında farkındalık düzeyini ölçmek için Solak, Gönen ve Rasgen (2017) tarafından yapılan araştırmada Aydın ve Malatya illerinde anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların entegre raporlama ile ilgili bilgi düzeyinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili üniversiteler de entegre raporlama ile ilgili dersler eklenmesi, eğitim ve seminerlerin yaygınlaştırılması önerilmiştir.

Kaya, Aygün ve Yazan'ın (2016) çalışmasında farklı ülkelerden farklı işletmelerin yayınladığı entegre raporlar kavram ve içerik açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda farklı ulusların kavramsal değerleri algılanmasında farklılıklar oluşabildiği görülmüştür. Ercan ve Kestane'nin (2017a) çalışmasında, 2016 yılında ülkemizde hazırlanan entegre raporlar değer yaratma süreci kapsamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Sonuç olarak işletmelerin hazırladığı raporlarda değer yaratma süreci açısından farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Kavramsal değerlerin algılanmasına yönelik gerçekleştirilen bu iki çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Ercan ve Kestane'nin (2017b) çalışmasında; Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası'nın hazırladığı entegre rapor, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyinin belirlediği çerçeve, temel kavramlar ve prensipler açısından incelenmiş ve raporun IIRC'nin düzenlemelerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yüksel ve Aracı'nın (2017b) çalışmasında, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan işletmelerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğu analiz edilmiş ve araştırma kapsamında işletmelerin %48'inin faaliyet raporunun entegre raporlamaya uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer nitelikte bir diğer çalışma Kardeş Selimoğlu ve Yeşilçelebi (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada 2011-2016 yılları arasında entegre raporlama örnekleri veri tabanında yer alan tüm raporlar içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve çoğu raporda uluslararası entegre raporlama çerçevesinde belirlenen kılavuz ilkeler ve içerik öğelerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Işgüden Kılıç (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise entegre rapor yayınlayan işletmelerin raporları ile BIST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin 2016 yılına ait faaliyet

raporları Uluslararası Entegre Raporlama İlkeleri kapsamında incelemiş diğer çalışmalardan farklı olarak entegre rapordaki içerik öğeleri açısından eksiklikleri olduğu, faaliyet raporlarının ise entegre raporlama ölçütlerini tam olarak kapsamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Konu ile ilgili bir diğer araştırma ise Yüksel (2018) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan işletmelerin 2016 yılı faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğu içerik analizi yöntemi ile tespit edilmiş ve kurumsal yönetim ilkeleri ile entegre raporlama ilkeleri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırma sonucunda işletmelerin entegre rapor skoru ile kurumsal yönetim derecelendirme notu arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde çalışmaların bir kısmı teoriye dayalı gerçekleştirilmiştir. Uygulamaya yönelik çalışmalarda ise şirketlerin entegre raporlamaya uygunluğu endeks bazında incelenmiştir. Bu çalışmada henüz entegre rapor yayınlamayan bir şirketin faaliyet raporu, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi “Kılavuz İlkeler” ve “İçerik Öğeleri” kapsamında bir bütün olarak incelenmiştir. Araştırmanın henüz entegre rapor yayınlamayan şirketlere yol gösterici olması ve diğer şirketlerle karşılaştırma imkanı tanınması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4. Faaliyet Raporunun Entegre Raporlamaya Uygunluğu: Konya Çimento Örneği

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, işletmelerin ilgili hesap döneminde gerçekleştirdiği faaliyetleri yansıttığı geleneksel faaliyet raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama İlkeleri kapsamında Entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında incelenecek olan faaliyet raporu Uluslararası Entegre Raporlama İlkelerinde yer alan “Kılavuz İlkeler” ve “İçerik Öğeleri” kapsamında bir bütün olarak ele alınmıştır. Raporda her bir ilkenin açıklanma durumu detaylı olarak incelenmiştir. Araştırma, henüz entegre rapor hazırlamayan şirketlere yol gösterici olması ve farklı işletmelerle karşılaştırma imkânı tanınması açısından önem taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma kapsamında, imalat sanayii sektöründe yer alan “Konya Çimento Sanayi A.Ş.” tarafından hazırlanan 2016 yılına ait “Konya Çimento Faaliyet Raporu” analiz edilecektir. İlgili rapor öncelikle “Kılavuz İlkeler” ve “İçerik Öğeleri” kapsamında ayrıntılı olarak içerik analizine tabi tutulmuş ardından Yüksel ve Aracı (2017b) tarafından kullanılan ölçüt kapsamında faaliyet raporunun entegre raporlamaya uygunluğu

belirlenmiştir. İşletmenin entegre rapor skorunun hesaplanmasında; Yüksel ve Aracı (2017b)'in kullandığı ölçüt ve entegre rapor skor formülü kullanılmıştır.

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{\text{Ölçüt Açıklamasından Alınan Toplam Puan}}{\text{İşletmenin Alabileceği Maksimum Puan}}$$

Hesaplama sonucu elde edilen entegre rapor uygunluk skorunun 0,50'den fazla olması raporun Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkelerine uygun hazırlandığını ifade etmektedir (Yüksel ve Aracı, 2017a: 736)

Araştırmada yöntem olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, metinlerin düzenlenerek sınıflandırılması, karşılaştırılması ve metinlerden teorik sonuçlar çıkarılmasından oluşan bir araştırma tekniği olarak ifade edilebilir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). İçerik analizinde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek 2006).

4.3. Araştırmanın Bulguları

Araştırmada öncelikle Konya Çimento Faaliyet Raporu⁴ titizlikle incelenerek rapora ilişkin bulgular özet halinde sunulmuş, ardından entegre rapor skor puanına yer verilmiştir. Bu kapsamda Tablo 1'de Uluslararası Entegre Raporlama İlkeleri kapsamında "Kılavuz İlkeler" ve "İçerik Öğeleri" baz alınarak Konya Çimento faaliyet raporuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Konya Çimento Faaliyet Raporuna İlişkin Bulgular

Kılavuz İlkeler	Açıklama
Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	Raporda, geleceğe yönelik stratejik hedefler ve bu hedeflere ulaşma yöntemleri ile ilgili kapsamlı bir açıklama yapılmamıştır. Pazarın durumu ve pazardaki konuma ayrıntılı olarak yer verilmesine rağmen pazarda beklenen değişiklikler ve bu durumun firmayı nasıl etkileyeceği konusunda detaylı bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
Bilgiler Arası Bağlantı	Raporda, 2016 yılına ait finansal performansa yer verilmiştir. Fakat mevcut performansa ilişkin kaynaklar ve bu kaynaklar arası etkileşim bir iş modeli kapsamında açıklanmamıştır.

⁴ Konya Çimento Faaliyet Raporu 80 sayfadan oluşmaktadır.

Paydaşlarla İlişkiler	Paydaş ilişkileri ile ilgili çalışanlar, ortaklar, müşteriler ve pay sahipleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca kurumun insan kaynakları politikası ve çalışanlarla ilgili yıl içinde gerçekleştirilen faaliyetler açıklanmıştır.
Önemlilik	Firmanın değer yaratma sürecinde etkili olan; sosyal sorumluluk faaliyetleri, çevre yönetimi ve mali performansla ilişkin bilgilendirme yapılmıştır.
Kısa ve Öz Olma	Kurumun yıl içinde gerçekleştirdiği faaliyetlerle ilgili kısa ve özet bilgilere yer verilmiştir.
Güvenilirlik ve Bütünlük	Raporda iç denetim mekanizması hakkında bilgilendirme yapılmış ve bağımsız denetim raporuna yer verilmiştir.
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	Raporda 2015 ve 2016 yılına ait finansal bilgilere yer verilmesine rağmen firmanın hedefleri ve bu hedeflerin ne kadarını gerçekleştirdiği konusunda kapsamlı bir bilgilendirme yapılmamıştır.
İçerik Öğeleri	Açıklama
Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çerçeve	Konya Çimento, etkin üretim mekanizması ve çevreye önem veren yapısıyla ekonomiye katkı sağlamayı amaçlamıştır. Atık yönetimi, hava kalitesi ve doğa koruma faaliyetleri kurumun değer yaratma sürecinde etkili olan faktörlerdir. Ayrıca raporda sektörün gelişimi ve gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili bilgi verilmiştir.
Kurumsal Yönetim	Rapor, Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uygun şeffaflık anlayışı doğrultusunda oluşturulmuştur. Raporda mali haklar ve yönetim yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Üst Yönetime ait ücretlendirme politikasından bahsedilmesine rağmen çalışanların ücret ve teşvik politikaları ile ilgili detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
İş Modeli	Raporda iş modelini oluşturan öğeler ve bu öğeler arası etkileşimin bir iş

	akışı modeli kapsamında açıklanmadığı belirlenmiştir.
Riskler ve Fırsatlar	Finansal açıdan risklerin düzeyi ve alınan önemler hakkında bilgi verilmiştir. Fırsatlar konusunda ise kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
Strateji ve Kaynak Aktarımı	Raporda çevre yönetimi, doğal kaynak kullanımı gibi konularda hedefler belirtilmiştir. Kurumun stratejik hedefler ve bu hedeflere nasıl ulaşılacağı konusunda kapsamlı bir açıklama yapılmamıştır.
Performans	Performans göstergeleri olarak finansal bilgilere yer verilmiştir. Satışlar, karlılık ve finansal performans açıklanmıştır. Finansal ve finansal olmayan performans arası ilişkiler ise bütüncül bir bakış açısıyla açıklanmamıştır.
Genel Görünüş	Raporda, karşılaşılması muhtemel zorluk ve belirsizlikler, bunlara karşı alınacak önlemler ve gelecekteki performansın bu durumdan nasıl etkileneceği konusunda kapsamlı bir açıklama yapılmamıştır.
Hazırlık ve Sunum Temeli	Raporda, sürdürülebilirlik kapsamında önem arz eden çevre, atık yönetimi gibi konuların yanı sıra kurumun genel faaliyetleri açıklanmıştır. Ayrıca finansal raporlara yer verilmiştir.
Genel Raporlama İlkeleri	Rapor, SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri ile uyumlu hazırlanmıştır.

Konya Çimento faaliyet raporunun entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesinde 71 maddeden oluşan ölçüt kullanılmıştır. Raporda her bir madde ile ilgili açıklama yapılması durumunda 1 puan, herhangi bir açıklama yapılmadıysa 0 puan verilmiştir. Öncelikle firmanın ölçüt açıklamasından aldığı toplam puan hesaplanmış ardından entegre rapor skor puanına ulaşılmıştır.

$$\text{Konya Çimento Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{34}{71} = 0,48$$

Konya Çimento entegre rapor skor puanının 0,50'nin altında olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda raporun, entegre raporlama ilkelerine uygunluğunun düşük olduğu ifade edilebilir. İlgili rapor incelendiğinde performans sonuçlarının sermaye ögelerini ne

şekilde etkilediğine ilişkin kapsamlı bir açıklama olmadığı dikkat çekmektedir. Kurumun genel görünüşü ve iş modeli ile ilgili konuların nasıl değerlendirildiği hakkında detaylı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca bilgiler arası bağlantı ve sermaye öğelerinin etkileşimine yönelik detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde bilgiye ulaşım hızının artmasıyla bilgi kullanıcıları için doğru, şeffaf ve nitelikli bilgiye ulaşım önem kazanmıştır. Geçmişe yönelik verilerin raporlandığı geleneksel raporlama yönteminin paydaş ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması, yeni bir raporlama sistemini ortaya çıkarmıştır. Finansal ve finansal olmayan performansın bir arada görülebileceği entegre raporlama ile firmalar uzun dönemde devamlılıklarını sağlayıp, rekabet güçlerini artırma imkânı bulmuştur. Bu kapsamda IIRC'nin yayınladığı Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi kullanıcılar için önemli bir yol gösterici olmaktadır.

Araştırma sonucunda kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede hedefleri, hedeflerini uygularken karşılaşması muhtemel belirsizlikler, bu durumun gelecekteki performansı nasıl etkileyeceği ve belirsizliklere karşı alınacak önemler konusunda yeterli bilgilendirmeye ulaşılamamıştır. Kurumun değer yaratma sürecinde etkili olan iç ve dış faktörlerle ilgili bilgilendirme sınırlı kalmıştır. Bu kapsamda Konya Çimento'nun yayınladığı raporun, entegre raporlama ilkelerine uygunluğunun artırılması için;

- Kuruluşun girdileri, iş faaliyetleri, çıktıları ve sonuçları bir iş modeli ile açıklanmalıdır.
- Kuruluşun amaçları ve bu amaçlara ulaşmada ihtiyacı olan kaynaklar tanımlanmalıdır.
- Kurum hedefleri kısa, orta ve uzun vadede tanımlanmalı ve bu hedeflere ulaşmak için belirlenen stratejiler açıklanmalıdır.
- Strateji, içerik öğeleri ile bağlantılı verilmelidir.
- Stratejiyi etkileyebilecek riskler tanımlanmalı ve risklere karşı alınacak önlemler açıklanmalıdır.
- Kurumun faaliyette bulunduğu pazara yönelik fırsat ve tehditler ile bunların etkileri tanımlanmalıdır.
- Gelecekteki performansı etkileyebilecek faktörlere yer verilmelidir. İçerik öğeleri ve aralarındaki etkileşim firma değerini yansıtacak şekilde açıklanmalıdır.
- Raporda finansal ve finansal olmayan bilgiler bağlantılı bir şekilde açıklanmalıdır.
- Kurumun geçmiş dönem performansı ve gelecekte olmak istediği yer, bütüncül bir yapı ile açıklanmalıdır.

Entegre raporlamanın yeni bir raporlama sistemi olması nedeniyle geliştirilmesi gereken yönleri bulunmaktadır. Finansal olmayan verilerin toplanmasında yaşanan güçlükler, bu verilerin ölçümünü zorlaştırmaktadır. Ayrıca, raporların güvencesi aşamasında uluslararası genel kabul görmüş standartlar bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktekin, S. (2014), *Entegre Raporlama Türkiye’de Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi ve Uygulama Örnekleri*, Sermaye Piyasası Kurulu Ortaklıklar Finansmanı Dairesi, Yeterlilik Etüdü, Ankara.
- Aras, G. ve Sarıoğlu, G. U. (2015). *Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama*. İstanbul: TÜSİAD, Yayın No:T/2015, 10-567.
- Argüden Yönetişim Akademisi, 2015, http://argudenacademy.org/docs/content/ArgudenAkademi_EntegreRapor_2015.pdf , (Erişim: 30.12.2017).
- Aydın, S. (2016), “Kurumsal Sosyal Ve Çevresel Raporlama Performansının Ölçülmesi İçin Bir Modelleme Yaklaşımı”, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 49, 103-112.
- Büdeyri, T. ve Kısa, A. (2016), “Entegre Raporlama (ER): Literatür Araştırması”, *Proceedings of Socioint 2016 3rd International Conference on Education, Social Sciences and Humanities*, 23-25 Mayıs, İstanbul.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (6th ed.). New York, NY: Routledge.
- Eccles, R. G. ve Krzus, M. P. (2010), *One Report: Integrated Reporting For A Sustainable Strategy*, Hoboken, New Jersey: Wiley & Sons.
- Elmacı, O. ve Sevim, Ş. (2017), “Entegre Raporlamada Küresel Gelişmeler ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8), 18- 36.
- Entegre Raporlama Türkiye Ağı, 2017, <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/hakkimizda/bizkimiz.aspx>, (Erişim: 26.05.2018) .
- Ercan, C. ve Kestane, A. (2017a), “Entegre Raporlama ve Türkiye’deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma”, *Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (Özel Sayı: Türk Dünyasında Afro-Avrasya Çalışmaları Kongresi)*, 6(4), 73-86.
- Ercan, C. ve Kestane, A. (2017b), “Kurumsal Raporlamada Yeni Bir Yaklaşım Olarak Entegre Raporlama ve Bir Vaka Çalışması”, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM- UHAD) ASSAM International Refereed Journal*, 4(8), 13-29.
- Gökten, S. (2016), “Entegre Raporlama Yaklaşımı İçin Uygulamaya Yönelik Sistemik Bir Öneri”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(4), 741-765.
- İşgüden Kılıç, B. (2018), “Entegre Raporlama ve Türkiye’deki Gelişmeler: Entegre Rapor Hazırlayan İşletmeler ve BIST Kurumsal Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer

- Alan İşletmeler Açısından Bir İnceleme”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 28-64.
- Kardeş Selimoğlu, S. ve Yeşilçelebi, G. (2018), “Integrated Reporting Of Global Corporations: A Content Analysis Based On Integrated Reporting Examples Database From 2011 To 2016”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(2), 316-329.
- Karğın, S., Aracı, H. ve Aktaş, H. (2013), “Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 6(1), 27-46.
- Kaya, U., Aygün, D. ve Yazan, Ö. (2016), “Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma”, *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 85-101.
- King, M. ve Roberts, L. (2017), *Entegre Düşünce*, (Erkin Erimez, Çev.), İstanbul: Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları
- Konya Çimento (2016), *Faaliyet Raporu*.
- Owen, G. (2013), “Integrated Reporting: A Review Of Developments And Their Implications For The Accounting Curriculum”, *Accounting Education: An International Journal*, 22(4), 340-356, DOI:10.1080/09639284.2013.817798
- Ruiz-Lozano, M. ve Tirado-Valencia, P. (2016), “Do Industrial Companies Respond To The Guiding Principles Of The Integrated Reporting Framework? A Preliminary Study On The First Companies Joined To The Initiative”, *Revista de Contabilidad. Spanish Accounting Review*, 19(2), 252-260.
- Solak, B., Gönen, S. ve Rasgen, M. (2017), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(1), 166-188.
- Topçu, M. K. ve Korkmaz, G. (2015), “Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 1-22.
- Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (2013), <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-Turkish.pdf>, (Erişim: 30.12.2017).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. bs.), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. D. (2016), *Entegre Raporlamanın Yatırımcılar Açısından Analizi ve Entegre Yatırım Analizi Algoritması*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yüksel, F. (2018), “Kurumsal Yönetim ve Entegre Raporlama İlişkisi: BIST Kurumsal Yönetim Endeksi’nde Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, Özel Sayı, Nisan, 188-207.
- Yüksel, F. ve Aracı, H. (2017a), “Hizmet İşletmelerine Ait Raporların Entegre Raporlama İlkeleri Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 2017, 16. ÜİK Özel Sayısı, s.729-748.
- Yüksel, F. ve Aracı, H. (2017b), “Entegre Raporlama, Türk İşletmelerinin Entegre Raporlamaya Bakışı Üzerine Bir Araştırma”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(3), 741-757, doi: 10.18657/yonveek.335544.